

8. Гроші, фінанси і кредит

Кретов Д.Ю.

аспірант, викладач кафедри банківської справи

Одеський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРЕДИТУВАННЯ БАНКАМИ УКРАЇНИ КОРПОРАТИВНИХ КЛІЄНТІВ

В статті визначено сутність та особливості поняття корпоративного кредитування; класифіковані основні чинники, які впливають на розвиток корпоративного банківського кредитування; проведено аналіз процесів кредитування корпоративних позичальників, виділені етапи розвитку банківського корпоративного кредитування. Запропоновано рекомендації щодо вдосконалення процесів кредитування підприємств реального сектору економіки України.

Ключові слова: банк, корпоративне кредитування, кредитний цикл, фази циклу, криза, позичальник, чинник, асиметрія інформації.

Кретов Д.Ю. ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ КРЕДИТОВАНИЯ БАНКАМИ УКРАИНЫ КОРПОРАТИВНЫХ КЛИЕНТОВ

В статье определена сущность и особенности понятия корпоративного кредитования; классифицированы основные факторы, влияющие на развитие корпоративного банковского кредитования; проведён анализ процессов кредитования корпоративных заёмщиков, выделены этапы развития банковского корпоративного кредитования. Предложены рекомендации по совершенствованию процессов кредитования предприятий реального сектора экономики Украины.

Ключевые слова: банк, корпоративное кредитование, кредитный цикл, фазы цикла, кризис, заёмщик, фактор, асимметрия информации.

Kretov D.Y. THE DEVELOPMENT FEATURES OF LENDING BY UKRAINIAN BANKS OF THE CORPORATE CLIENTS

In the article has been disclosed the essence and features of the concept of corporate lending; classified the main factors influencing the development of corporate bank lending; the analyzed the processes of credit of the corporate borrowers, stages of development of bank corporate credit. Proposed the recommendations for improving the lending processes of enterprises in the real sector of the Ukrainian economy.

Keywords: bank, corporate lending, credit cycle, phases of the cycle, crisis, borrower, factor, information asymmetry.

Постановка проблеми. Ефективність грошово-кредитної системи економіки кожної країни залежить від того, наскільки оптимально забезпечується єдність інтересів банків і позичальників, заснована на сучасних методах і формах задоволення потреб господарюючих суб'єктів в позикових коштах. В умовах загальносвітових процесів інтеграції та глобалізації жодна національна економіка не може успішно функціонувати без наявності розвиненого та потужного корпоративного сектору. Саме завдяки великим корпораціям виникає можливість створювати і впроваджувати інновації, необхідні для сталого розвитку економіки та успішній протидії кризам. Для цього, в першу чергу, необхідним є достатній обсяг оборотного капіталу, який забезпечував би прибутковість, платоспроможність і фінансову стійкість, зауважимо, що головним зовнішнім джерелом фінансових ресурсів при цьому є банківський кредит. Рациональність та ефективність використання кредитних ресурсів як джерела фінансування оборотних активів корпорацій значною мірою обумовлюється рівнем розвитку банківської системи, її спроможністю повноцінно виконувати свої функції, а також рівнем розвитку ринку банківських послуг.

Сучасне кредитування корпоративних клієнтів комерційними банками України перебуває під впливом процесів фінансової глобалізації, яким притаманні високі ризики та асиметрія інформації, котра характеризується відсутністю повноти і достовірності, необхідної для оцінки кредитоспроможності позичальників, інформації про чинники, що впливають на діяльність підприємств різних секторів економіки, недосконалістю фінансово-кредитних інструментів. Також, розвиток вітчизняного корпоративного кредитування відбувається в умовах кризи в банківському секторі. У зв'язку з цим виникає необхідність подальшого розвитку теоретичних та практичних аспектів кредитування корпоративних клієнтів вітчизняними банками.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню процесів кредитування корпоративних клієнтів присвятили наукові праці такі зарубіжні вчені, як: Р. Джуччі, Р. Кірхнер, Д. Шарфштейн, Д. Бураков, Д. Петросян та ін.

Так, на думку Д. Буракова сьогодні корпоративний кредит є більш спрямованим на задоволення інтересів банківських інститутів, ніж на стимулювання корпоративного бізнесу та збільшення добробуту суспільства. При цьому, він розглядає умови функціонування корпоративного кредитування в умовах інституційної пастки, яка породжує таку систему відносин і каналів взаємозв'язку, які відмінні від оптимальних, але вигідні в умовах значного відхилення функціонування системообразуючих інститутів від оптимального рівня [1, с. 59].

Серед вітчизняних вчених, чії праці присвячені проблемам розвитку банківського корпоративного кредитування слід виділити Ю. Вергелюка, Н. Версаль, І. Гончара, М. Кужелева, О. Чубка та ін..

Наприклад, Н. Версаль стверджує, що проблемність банківських кредитів корпораціям чинить суттєвий тиск на ситуацію з кредитуванням загалом, а кредитний ризик банківської системи впливає саме зростання кредитів домогосподарствам, а не корпораціям.

На думку М. Кужелева, банківські кредити для багатьох українських підприємств на сьогодні є недостатньо доступними, тому питання функціонування та вдосконалення вітчизняної системи кредитування корпоративних структур мають важливе значення та вимагають постійного розвитку і вдосконалення [2, с. 232].

Ми згодні з думкою І. Гончара, який вважає, що сучасне корпоративне кредитування характеризується доволі високою вартістю, що значно дестабілізує економічну і банківську систему країни [3, с. 68].

Віддаючи належне науковому доробку зарубіжних та вітчизняних вчених, необхідно відзначити, що на сьогоднішній день у вітчизняній літературі кількість досліджень щодо розвитку кредитування корпоративних клієнтів є досить не значною. При цьому практично відсутня єдина думка щодо

визначення поняття кредитування корпоративних клієнтів та чинників, що впливають на його розвиток. Зазначене зумовило вибір напряму дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз розвитку кредитування корпоративних клієнтів вітчизняними банками та визначення головних чинників, які впливають на нього. Для досягнення мети у статті вирішено завдання: визначено головні чинники, що впливають на розвиток кредитування корпоративних клієнтів вітчизняними банками; здійснено аналіз основних показників корпоративного кредитування вітчизняного банківського сектору.

Виклад основного матеріалу. У сучасних реаліях розвитку світового фінансового простору кредитна діяльність банків відіграє визначальну роль та є запорукою ефективного та сталого функціонування економіки. Під впливом процесів фінансової глобалізації відбувається значне посилення впливу фінансово-кредитних інститутів на реальний сектор економіки країн. Кредитування корпоративних клієнтів, при цьому відіграє ключову роль у розвитку бізнесу кожної держави. Не винятком в цьому є й Україна, більшість підприємств якої зазнають фінансових труднощів та не в змозі самотійно їх подолати. З огляду на важливість кредитування корпоративних клієнтів, банки повинні адекватно та своєчасно відповідати на виклики, зокрема, такі як істотні обсяги проблемних кредитів, котрі постійно зростають, а також надмірна залежність економіки України від коливань курсів іноземних валют.

Більшість провідних банків України спрямовує значну частину ресурсів на кредитування корпоративних клієнтів, що має позитивні наслідки. З одного боку, банк отримує прибуток, що і є головною метою проведення активних операцій, а з другого – банківські кредити дають змогу корпоративним клієнтам подолати обмеженість власного капіталу, сприяють розвиткові підприємств, упровадженню нових технологій, зростанню кількості робочих місць тощо.

Функціонування великих підприємств у ринковій економіці передбачає постійний оборот капіталу. У разі відсутності власних коштів підприємства змушені звертатися до банківських установ з метою отримання позики. Реалізація планів стратегій розвитку підприємств на середньо- та довгострокову

перспективи також вимагає отримання великих інвестиційних позик для оновлення власних основних засобів, упровадження новітніх технологій та реалізації інноваційних проектів, посилення конкурентних переваг та освоєння нових ринків збуту.

Однак при цьому потрібно враховувати, що роль кредитних ресурсів в наповненні економіки оборотними активами неоднозначна. Формування оборотного капіталу за рахунок кредитування оборотних активів може призводити як до позитивних, так і до негативних наслідків, що продемонструвала криза 2008-2009 рр. У випадку, якщо частина оборотного капіталу, що сформована за рахунок кредитів баєків, не перевищує граничного нормативу і при цьому забезпечується позитивна результативність економічної діяльності – можна стверджувати про позитивний вплив кредиту. Однак, під впливом процесів фінансової глобалізації та циклічності економічного розвитку, відбувається перенаповнення економіки кредитними ресурсами та різноманітними спекулятивними кредитними продуктами, що призводить до переходу економіки на незабезпечене фінансування.

Корпоративне кредитування – складний процес, головними етапами якого є:

1. Оцінка кредитоспроможності та платоспроможності корпоративного клієнта: працюючи з корпоративними клієнтами та довіряючи їм свої кредитні ресурси у користування, банк в обов'язковому порядку збирає інформацію про їх фінансовий стан та ефективність діяльності. На основі цієї інформації приймаються рішення про видачу кредиту, його розмір та відсоткову ставку. Представником корпоративного бізнесу є клієнт або група пов'язаних клієнтів із річним індивідуальним чи оборотом групи на відповідну суму. Наприклад, для корпоративних клієнтів «Райффайзен Банк Аваль» цей обсяг коштів повинен становити більше 40 млн. грн. для яких встановлено кредитний ліміт не менше 30% від обороту [4].

2. Визначення умов кредитного договору, який є єдиним документом, що регулює відносини між банком та корпоративним клієнтом. Основними елементами кредитних договорів при корпоративному кредитуванні є: сума

кредиту, відсоткова ставка, тривалість позики, кредитний рейтинг, обсяг сформованих резервів під прострочені кредити, порушення графіка сплати у днях.

Корпоративними клієнтами банків, які користуються банківськими послугами в Україні виступають в широкому розумінні такі групи клієнтів, як:

- підприємства, зареєстровані суб'єкти національної економіки, резиденти;
- відокремлені підрозділи підприємств, представництва, філії, відділення тощо, зареєстровані суб'єкти національної економіки, резиденти;
- відокремлені представництва іноземних компаній, зареєстровані суб'єкти національної економіки, нерезиденти [5, с. 38].

Вивчення теоретичних аспектів сутності сучасного ринку нероздрібного грошово-кредитного обслуговування дозволяє виділити наступні групи банківських операцій для корпоративних клієнтів:

- 1) кредитні, валютні, розрахунково-касові та інші операції, обсяги яких підлягають обліку.
- 2) комісійно-посередницькі, консультаційні, інженерні операції, обсяги яких передбачають наявність цінників та калькуляцій.
- 3) операції, обсяги яких не є чітко визначеними або не передбачають наявності цінників та калькуляцій.

В цілому, корпоративним клієнтам комерційні банківські установи намагаються запропонувати максимально широкий спектр банківського обслуговування, починаючи з розрахунково-касових та документарних операцій, депозитних операцій, кредитування як з внутрішньобанківських ресурсів так і з кредитних ліній міжнародних кредитних фондів.

В результаті аналізу, нами було виділено головні чинники впливу на розвиток корпоративного кредитування, які поділено на ендогенні та екзогенні (табл. 1).

Таблиця 1

Чинники впливу на кредитування банками корпоративних клієнтів

ЕНДОГЕННІ	ЕКЗОГЕННІ
-----------	-----------

<p style="text-align: center;">Банківські:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кредитна політика банку; - рівень досвіду працівників банку; - кредитування пов'язаних з банком осіб (інсайдерів) на пільгових умовах; - достовірність аналізу кредитної інформації та документації; - вірність структурування кредиту; - достатність інформації про позичальника; - зацікавленість банку у наданні кредиту підприємству; - належний контролю та ефективність ризик-менеджменту. 	<p style="text-align: center;">Глобалізаційні</p> <ul style="list-style-type: none"> - кредитна експансія іноземного капіталу; - поява нових видів кредитних послуг; - асиметрія кредитної інформації - розкриття інсайдерської інформації; - невизначеність фінансового ринку; - зростання залежності вітчизняних банків від зовнішнього фінансування; - рівень прозорості інформації - вплив міжнародних фінансових інститутів.
<p style="text-align: center;">Позичальників</p> <ul style="list-style-type: none"> - рівень менеджменту підприємства-клієнта; - ефективність плану реалізації кредитного проекту; - бажання позичальника повернути кредит; - досвід у веденні бізнесу; - фінансовий стан підприємства-позичальника; - достатність інформації про кредитора - ефективність проведення фінансового контролю на підприємстві; - форс-мажорні обставини. 	<p style="text-align: center;">Зовнішнього регулятора</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміни в законодавстві; - зміни облікової ставки; - зміна норми резервування; - зміна ставки рефінансування; - введення програм пріоритетних та пільгових програм кредитування; - зміни системи оподаткування корпоративного бізнесу. <p style="text-align: center;">Екстрені</p> <ul style="list-style-type: none"> - війни, епідемії, стихійні лиха; - різноманітні види криз; - загальноекономічна ситуація в країні; - стан розвитку галузі підприємства.

Побудовано на за даними: [3,6]

Екзогенними є чинники, що позитивно або негативно впливають на виконання кредитних зобов'язань позичальником і не піддаються контролю з боку банківської установи. До цієї групи можна віднести: фінансову глобалізацію, дії з боку зовнішнього регулятора та екстрені чинники. Найвпливовішим чинником, на нашу думку, є фінансова глобалізація. Адже, саме під впливом останньої в економіках та фінансових системах країн відбуваються найсуттєвіші перетворення, які стосуються як національного інституційного забезпечення так і безпосередньо банківського сектору держави. При цьому, в першу чергу, зазнає негативного впливу кредитна діяльність банків, адже великі обсяги іноземного капіталу призводять до розширення кредитування, що в кінцевому результаті виходить за межі необхідного та призводить до кризових явищ.

До ендогенної групи відносяться чинники, що впливають на виконання позичальником кредитних зобов'язань, але піддаються виявленню та контролю

з боку як банку, так і клієнта-підприємства. Зокрема, цю групу чинників можна поділити на: чинники, які залежать від банківської установи (банківські) та чинники, які залежать від клієнта-підприємства (позичальників). До найвпливовіших банківських чинників слід віднести: кредитну політику банку, достовірність аналізу кредитної інформації та документації, а також належний контроль та ефективність ризик-менеджменту. До чинників позичальника, які завдають найсуттєвішого впливу, можна віднести: фінансовий стан підприємства-клієнта, ефективність проведення фінансового контролю на підприємстві, а також ефективність плану реалізації кредитного проекту.

Проведений аналіз розвитку процесів кредитування корпоративних клієнтів в Україні, дозволив виділити такі його основні етапи:

Перший етап (1991-2002 рр.) – зародження та становлення корпоративного кредитування. На цьому етапі відбувається становлення банківської системи країни, розробляються та затверджуються основні законодавчі акти, що стосуються банківської діяльності. Формується нормативна законодавча база зі здійснення та регулювання кредитних відносин та органи нагляду за фінансово-кредитними установами. У цей період було прийнято положення «Про кредитування» 1995 р. та Закон «про оподаткування прибутку підприємств», що значно вплинуло на розвиток кредитної діяльності банків, особливо корпоративного кредитування. Темпи зростання обсягів кредитів наданих банками корпоративним клієнтам як і загальні обсяги кредитів зростали на 15-20% щороку, а у 2002 р. загальний обсяг кредитів наданих корпоративним клієнтам склав 36654 млн. грн. На той час частка корпоративного кредитування у загальному обсязі кредитів складала 82%, що свідчить про фактичну відсутність кредитування фізичних осіб та про пріоритетність кредитування підприємств. Частка прострочених кредитів у 2002 р. склала 6,6%.

Другий етап (2002-2008 рр.) – етап піднесення та розвитку кредитування корпоративних клієнтів під впливом процесів фінансової глобалізації. У результаті поступової ліквідації економічних бар'єрів та відсутності чіткого та своєчасного регулювання з боку держави з 2002 р. починається входження

іноземних банків зі значними обсягами кредитних ресурсів у вітчизняний банківський сектор. При цьому з одного відбувається суттєве удосконалення продуктів та послуг, які надаються вітчизняними банками та зростання конкуренції між ними на кредитному ринку. Також починається суттєве розширення обсягів кредитів корпоративних клієнтів банків.

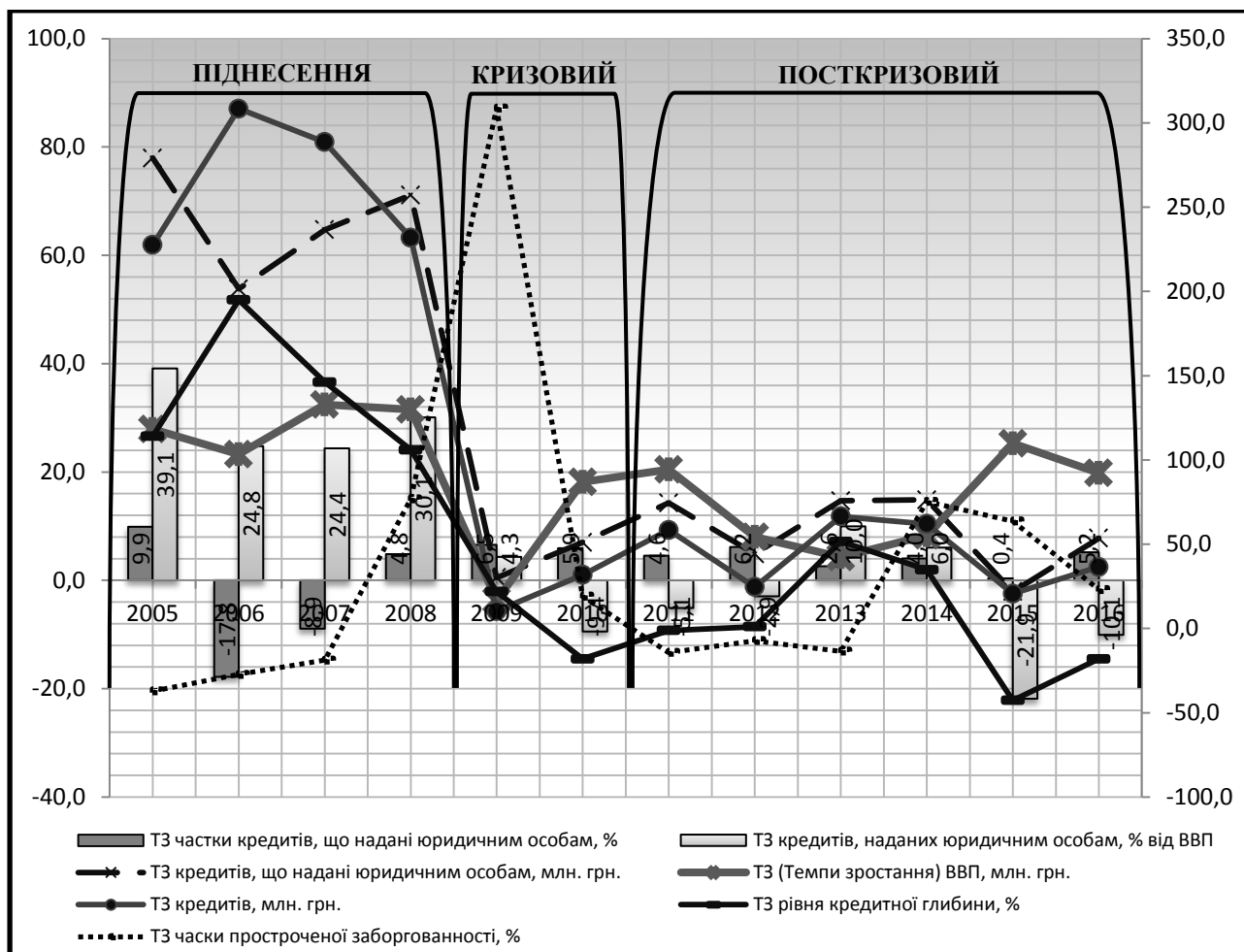

Рис. 1. Динаміка обсягів кредитування корпоративних клієнтів, показників ВВП та кредитного циклу в Україні за 2005-2017 рр.

Побудовано на за даними: [8]

Як видно з рис. 1, за період з 2002-2005 рр. середні темпи зростання корпоративного кредитування склали 37,5% щорічно. Однак з 2005 р. відбувається значне прискорення зростання як загального обсягу кредитів, так і обсягу кредитів корпоративним клієнтам. Вже у 2006 р. темпи зростання обсягів кредитів склали 87%, у порівнянні з темпами зростання ВВП на рівні 23%. Це свідчить про те, що відбувається поступовий перехід кредитного циклу від фази поживлення до фази підйому. Те ж саме відбувається з економічним

циклом, який коливання якого починають значно підсилюватися. Вже у 2005 р. частка кредитування корпоративних клієнтів склала 76% загального обсягу кредитів та 24,7% від ВВП, що свідчить про розміщення значної частини кредитних ресурсів у реальний сектор економіки країни. Рівень кредитної глибини при цьому складав 26,6%, що свідчить про забезпечення фінансування економіки за допомогою кредитних ресурсів.

Однак, починаючи з кінця 2006 р., економіка та банківська система країни почали відчувати негативні прояви фінансової глобалізації. У результаті наповнення банківського сектору дешевими кредитними ресурсами ззовні, поступово почала зростати його залежність від них. При цьому, відбувалися поява та різке зростання нових спекулятивних операцій фінансово-кредитних установ. Вже у середині 2008 р. темпи зростання кредитування становили 63,2%, частка кредитів корпоративних клієнтів в якому склала 59,2% та 49,8% від ВВП. Темпи зростання ВВП при цьому склали 31,5%, що є у 2 рази меншим за темпи зростання кредитування за той же період. Рівень кредитної глибини склав 83,6%, що свідчить про перехід економіки на незабезпечене і невідкріплене фінансування.

Динаміка наведених даних свідчить, що у середині 2008 р. кредитний цикл дійшов фази кредитного буму. Однак, при цьому на протязі 2007-2008 р. відбувалося скорочення темпів зростання частки кредитування корпоративних клієнтів у загальному обсязі кредитів та збільшення частки кредитування фізичних осіб. У цей період більшість операцій на фінансовому ринку мали спекулятивний характер та головною метою його учасників було отримати максимально високий прибуток будь-якою ціною. Внаслідок асиметрії інформації на кредитному ринку, його суб'єкти не могли мати повне уявлення про реальний фінансовий стан один одного [7, с. 124]. При цьому, до уваги як кредиторів так і позичальників майже не бралися такі основоположні поняття як кількісні і якісні межі кредиту, про порушення яких свідчать значний рівень кредитної глибини та погіршення якості кредитів. При цьому кредитуючи населення, банки нехтували досконалою перевіркою доходу позичальника, його

кредитною історією і взагалі його спроможністю виплачувати такий кредит. В результаті відсутності чітких дій з боку головного регулятора та продовження іноземними банками кредитно-експансійної політики у другій половині 2008 р. починається падіння темпів зростання кредитування та ВВП.

Третій етап (2009-2010 рр.) – кризовий. В результаті розповсюдження загальносвітової фінансово-економічної кризи, перенаповнення вітчизняного кредитного ринку дешевими кредитними ресурсами ззовні стало головною проблемою для усієї банківської системи. Так як материнські іноземні банки, зіткнувшись з нестачею коштів, почали акумулювати та виводити свій капітал, розпочався масований відтік іноземного капіталу з вітчизняного банківського сектору. В результаті цього, криза яка розповсюдилась у банківському секторі, призвела у кризи в економіці. Адже підприємства, тобто корпоративні клієнти банків, які в першу чергу потребували поповнення свого оборотного капіталу, зіткнулися з його катастрофічною нестачею, що призвело до ще більш значного загострення кризи в реальному секторі економіки. При цьому загальні темпи зростання кредитування скоротилися за 2008-2009 рр. на 58%, а темпи зростання кредитування корпоративних клієнтів скоротилися на 65%; частка кредитів підприємствам у ВВП скоротилася майже вдвічі. Темпи зростання ВВП також скоротилися на 37%. Така динаміка темпів скорочення ВВП та обсягу кредитування свідчить про те, що спершу відбулося посилення коливань кредитного циклу, що призвели до підсилення коливань у економічному. При цьому амплітуда коливань у кредитному циклі була майже вдвічі сильнішою ніж у економічному, що свідчить про те, що саме фінансово-кредитна криза призвела до загальноекономічної. Більша частина загального обсягу кредитів була направлена саме на кредитування підприємств, що і призвело до швидкого розповсюдження кризи у реальному секторі економіки. Темпи зростання рівня кредитної глибини у 2009 р. впали майже на 85%, у порівнянні з минулими роками. При цьому частка простроченої заборгованості за кредитами збільшилася більш ніж у 3 рази та ставила рекордну позначку у 11,2% [8].

Четвертий етап (2011 по т.ч.) – посткризовий. На цьому етапі починається поступове відновлення обсягів корпоративного кредитування, здійснюється поступовий перехід кредитного циклу від фази кредитної стагнації до фази кредитного поживлення. Уже у 2012 р. темпи зростання обсягів кредитування банками корпоративних клієнтів склали 14,9%, при загальному обсязі збільшення кредитного портфеля на 9,2%, при цьому рівень простроченої заборгованості складає 9,6%. Поведінка усіх суб'єктів кредитного ринку є дуже обережною, адже рівень ризику за кредитами залишається завищеним. У результаті цього підприємства недоотримують необхідну їм кількість обігового капіталу, що стримує процес розвитку реального сектору та остаточного його виходу з кризи. Про це свідчать темпи зростання частки кредитів, наданих підприємствам у ВВП, які досі є від'ємними, та складають 2,9 в.п.. На протязі 2012-2014 рр. ситуація значно покращується. Загальні обсяги кредитування та корпоративного зростають, частка простроченої заборгованості зменшується, що свідчить про вихід банківського сектору з кризи. Вже у 2014 р. обсяг кредитів корпоративним клієнтам банків становив більш ніж 50% від обсягу ВВП, а рівень кредитної глибини склав 63%, що свідчить про суттєве зростання процесів кредитування реального сектору економіки.

Однак, як зазначено вище, одним з видів зовнішніх чинників, які впливають на процеси кредитування банками корпоративних клієнтів є екстрені, до яких відносяться кризи різноманітного характеру. Саме політична криза, що починається з 2014 р., а потім воєнні дії країни на сході спричиняють кризу в банківському секторі. Стрімка девальвація національної валюти, нестабільна економічна ситуація призводить до значного зростання проблемних кредитів, відтоку капіталу з банків та їх банкрутства. При цьому значно зменшується рівень довіри населення до банків, що ще більш загострює проблему. Загальні обсяги корпоративного кредитування у 2015 р. скорочуються на 17,2%, що призводить до нестачі фінансування реального сектору, та в результаті - до скорочення ВВП на 32%. На сьогодні ж обсяги корпоративного кредитування складають 847092 млн. грн., або 84,2% від загального обсягу виданих кредитів

та 35,5% від ВВП. Темпи зростання при цьому є позитивними, та складають 7,8% на 1.01. 2017 р.

Поточний стан кредитування вітчизняними банками корпоративних клієнтів з одного боку свідчить про покращення ситуації, однак з іншого боку, воно є незначним, та є недостатнім для фінансування розвитку реального сектору України, про що свідчить падіння реального ВВП у 2016 р [8].

Сьогодні наша країна вкрай потребує розробки та реалізації програм корпоративного кредитування за прикладами розвинених країн. На даний момент вже існують програми з кредитування альтернативної енергетики, такі як програма еко-кредитування «Зелена енергетика» «Укргазбанку, програма кредитування для розвитку агропромислового комплексу «Кредіагриколь банку» та ін. Однак, ці програми є одиничними прикладами такого кредитування, які не мають значного впливу на розвиток реального сектору в цілому.

Висновки. Аналіз особливостей розвитку кредитування українськими банками корпоративних клієнтів дозволив зробити наступні висновки:

- сучасне корпоративне кредитування характеризується доволі високою вартістю, що значно дестабілізує економічну і банківську систему країни. Висока вартість кредитних ресурсів для комерційних банків на внутрішньому ринку спровокувала проникнення іноземного капіталу у банківську систему України шляхом придбання контрольного пакета акцій вітчизняних банків іноземними, створивши тим самим механізм залучення дешевших кредитних ресурсів. Однак, це зробило уразливою вітчизняну банківську систему, що в кінцевому результаті призвело до швидкого розповсюдження кризи та тяжких наслідків для розвитку корпоративного сектору;

- головні чинники, що впливають на розвиток корпоративного кредитування можна розділити на дві групи: внутрішні та зовнішні. При цьому, найвпливовішим серед усіх чинників є фінансова глобалізація, що призводить до асиметрії інформації на між банками та підприємствами на кредитному

ринку, що призводить до падіння якості кредитного портфелю банків та недостачі оборотного капіталу підприємств;

- розвиток кредитування корпоративних клієнтів відбувається циклічно: амплітуда коливань циклу корпоративного кредитування є значно вищою, ніж обсягу ВВП, що є її першопричиною. Тобто, коливання в обсягах кредитування банками корпоративного сектору економіки провокують коливання його реального розвитку. При цьому фази циклу розвитку корпоративного кредитування і реального сектору економіки співпадають, однак темпи зміни та розвиток перших є значно швидшими за других;

- на даний момент в Україні є майже відсутніми цільові програми банків з корпоративного кредитування: допомога з боку держави в цьому напрямі є майже відсутньою, вона ніяк не заохочує банки до їх розвитку, що призводить до гальмування даного сегменту кредитування.

Виходячи з цього, для більш швидкого та сталого розвитку кредитування корпоративних клієнтів вітчизняними банками необхідні такі заходи:

1) розробка заходів Державної програми підтримки цільового кредитування у корпоративному секторі;

2) приведення нормативів капіталу комерційних банків до нормативів, які відповідають міжнародній практиці, що зробить банки більш надійними та забезпеченими;

3) збільшення рівня транспарентності інформації щодо кредиторів та позичальників на кредитному ринку;

4) перехід у корпоративному кредитуванні від технологій формування колективних програм до індивідуальних програм обслуговування, спрямованих на досягнення клієнтом позитивних економічних результатів, що забезпечить виконання взятих зобов'язань;

5) ліберальна державна грошово-кредитна політика, спрямована на стимулювання розвитку корпоративного сектору;

6) розробка програми ефективного регулювання та протидії глобалізаційних процесів в банківському секторі країни.

Сучасні умови розвитку економіки України, саме держава повинна виступити гарантом та надати стимули для розробки та реалізації цільових програм корпоративного кредитування, що стане основою ефективного та сталого функціонування банківського сектору, та економіки країни в цілому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бураков Д.В. Корпоративное кредитование в условиях институциональной ловушки / Д.В. Бураков // Актуальные вопросы экономических наук. – 2012. - №5. – С. 58-72.
2. Кужелєв М.О. Інноваційні методи кредитування корпоративного сектору економіки в умовах динамічного зовнішнього середовища / М.О. Кужелєв // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами юго-восточной Европы в рамках черноморского экономического сотрудничества. – 2012. - №8. – С. 231-235.
3. Гончар І.А. Сучасне корпоративне кредитування комерційними банками: статистичний аспект / І.А. Гончар // Статистика та суміжні галузі досліджень. – 2013. - №3. С. 66-73.
4. Офіційний сайт АКБ Райффайзен Банк Аваль [Електронний ресурс] . – Режим доступу : <http://www.aval.ua/>
5. Климушка Т.А. Підходи до сегментації корпоративних клієнтів банків / Т. Климушка // Банківська справа. – 2007. – №2. – С. 37-44.
6. Кретов Д.Ю. Аналіз чинників впливу на циклічність руху кредиту / Д.Ю. Кретов // «Економічні науки». – 2016. - №21. – С. 155-160.
7. Діяльність банків на кредитному ринку в умовах асиметрії інформації: монографія/ [Л.В. Кузнєцова, Я.С. Андрєєва, Л.В. Жердецька та ін.]; за ред. д-ра економ. наук, проф. Л.В.Кузнєцової. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 289с.
8. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua